

WYCHOWANIE PRZEZ CZYTANIE – program edukacyjny dla szkół 2021

Scenariusze zajęć dla szkół specjalnych na podstawie opowiadań z tomu
„Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach”

PRZYJAŹŃ

Wojciech Cesarz „Sztuka programowania”

Zadania dla nauczyciela:

Przeczytaj opowiadanie Wojciecha Cesarza „Sztuka programowania” z tomu „Gorzka czekolada i inne opowiadania o ważnych sprawach”. Do omówienia tego tematu można dodatkowo wykorzystać/przypomnieć opowiadanie o szacunku — i o fałszywej przyjaźni — „Szacun i gorzka czekolada”.

Byłoby dobrze, gdyby uczniowie mogli też wcześniej przeczytać opowiadanie sami lub z pomocą rodziców, a potem nauczyciel przeczytałby je głośno na lekcji (w całości lub istotne fragmenty). Lepszej pracy z tekstem sprzyjałoby także, gdyby każdy z uczniów mógł mieć egzemplarz książki na ławce.

Przeczytaj też rozdział „Przyjaźń i miłość” z książki Ireny Koźmińskiej i Elżbiety Olszewskiej „Z dzieckiem w świat wartości”.

Przygotuj materiały na zajęcia: zbiór opowiadań „Gorzka czekolada”, duże kartki papieru, flipchart, pisaki.

Cele lekcji:

1. Uświadomienie uczniom, czym jest prawdziwa przyjaźń i jakie jest jej znaczenie w życiu człowieka.
2. Pokazanie cech, postaw i zachowań sprzyjających zdobyciu i utrzymaniu przyjaźni.
3. Pokazanie postaw i zachowań utrudniających zdobywanie przyjaciół lub/i niszczących przyjaźń.
4. Ćwiczenie koncentracji i uważnego słuchania.
5. Ćwiczenie umiejętności analizowania przyczyn/motywów postępowania.

6. Ćwiczenie umiejętności dyskusji — stosowania argumentów oraz kulturalnego odpierania argumentów drugiej strony.
7. Ćwiczenie wypowiedzi publicznych.

Przebieg lekcji:

1. Przeczytanie uczniom na głos opowiadania „Sztuka programowania” lub „Szacun...”.
2. Opowiedzenie tekstu przez chętnych uczniów.
3. Uzupełnienie treści przez resztę klasy.
4. Dyskusja:
 - Czym dla Was jest przyjaźń?
 - Co to znaczy „przyjaźnić się z kimś”?
(uczniowie tworzą wspólnie definicję przyjaźni, zapisują na planszy i wieszają w klasie)

Według „Słownika Języka Polskiego”:

PRZYJAŹŃ

1. bliskie, serdeczne stosunki z kimś oparte na wzajemnej szczerości, życzliwości, zaufaniu;
 2. życzliwość, serdeczność okazywana komuś;
- Jakie są składowe prawdziwej przyjaźni (sympatia, zaufanie, gotowość pomocy, inne)?
 - Dlaczego przyjaźń jest ważna w życiu człowieka?
 - Jakie cechy powinien mieć prawdziwy przyjaciel?

ĆWICZENIE:

Na dużej planszy opatrzonej u góry napisem IDEALNY PRZYJACIEL narysujmy uproszczoną sylwetkę człowieka i wpiszmy w nią lub obok niej wszystkie wymienione cechy idealnego przyjaciela.

- Czy wy sami posiadacie takie cechy? Czy ktoś mógłby was nazwać idealnymi przyjaciółmi?
- Czy prawdziwy przyjaciel zawsze jest/musi być idealny? Jakie odstępstwa od ideału można tolerować w przyjaźni?
- Co może zniszczyć przyjaźń? (brak lojalności, kłamstwo, brak czasu)

- Jakie inne wartości moralne są ściśle związane z przyjaźnią (uczciwość, odpowiedzialność, solidarność, odwaga cywilna, pokojowość, lojalność, mądrość) – warto omówić rolę tych wartości w przyjaźni.
- Czy przyjaźń może być jednostronna, to znaczy:
 - czy można przyjaźnić się z kimś, kto nie uważa się za naszego przyjaciela?
 - czy przyjaźnią jest relacja, w której jedna osoba stale wykorzystuje drugą?
- Czy w przyjaźni zawsze trzeba utrzymać tajemnicę? W jakich sytuacjach przyjaciel może złamać tajemnicę? Np. jeśli przyjaciel zwierzy się nam, że ktoś mu zagraża albo że sam planuje niebezpieczne lub niedozwolone przedsięwzięcie (np. chce spróbować narkotyków itp.), a my nie potrafimy go od tego odwieść, czy należy zawiadomić jego rodziców/nauczycieli?
- Czy przyjaźń może być tylko wirtualna? Dlaczego tak? Dlaczego nie?

Tu wprowadźmy dwa nowe pojęcia:

Konflikt wartości to sytuacja, gdy dwie wartości moralne wzajemnie się wykluczają, wtedy mądrość nakazuje wybrać wartość w danej sytuacji ważniejszą.

TAJEMNICE DOBRE I ZŁE

(ŹRÓDŁO: KSIĄŻKA ELŻBIETY ZUBRZYCKIEJ „TAJEMNICE POD LUPĄ”)

WARTO TEMATOWI TAJEMNIC WŚRÓD NASTOLATKÓW POŚWIĘCIĆ ODRĘBNE ZAJĘCIA

Zwierzanie się, jako przejaw zaufania do drugiej osoby, jest ważnym elementem przyjaźni. Pomaga w poradzeniu sobie z ciężarem problemu lub z ciśnieniem uczuć, pozwala na otrzymanie od przyjaciela wsparcia emocjonalnego, konkretnej rady czy innej pomocy.

Zwierzanie się jest jednak obarczone ryzykiem, ponieważ osoba, którą uważamy za przyjaciela i obdarzamy zaufaniem, może nie być stabilna, lojalna i godna powierzenia jej naszych sekretów. Taka osoba może tajemnicę przekazać dalej z lekkomyślności czy nieuwagi lub celowo, ponieważ tylko udawała przyjaźń, ewentualnie po zerwaniu przyjaźni, gdyż brak jej charakteru i robi to z zemsty albo nie rozumie, że niektóre tajemnice, zwłaszcza osobiste, powinny być utrzymywane w poufności bezterminowo.

Są zatem osoby, którym można powierzyć swój sekret, oraz takie, których lepiej nie wtajemniczać w ważne, poufne, np. prywatne sprawy. Zwierzając się, trzeba dobrze znać drugą osobę, mieć pewność co do jej charakteru.

Są też dwa typy tajemnic — dobre i złe.

Tajemnice dobre nikogo nie krzywdzą — gdy np. zwierzymy się z naszych uczuć do lubianej osoby, gdy pragniemy porozmawiać o naszych planach na przyszłość, a nie chcemy, by wszyscy o nich wiedzieli, gdy mamy bardzo trudny problem rodzinny czy jakiś inny i potrzebujemy pomocy w podjęciu decyzji, jak postąpić.

Tajemnice złe służą przerzuceniu na przyjaciela części ciężaru wiedzy o czymś złym (np. dotyczą sytuacji związanej z narkotykami, działalnością bardzo ryzykowną lub przestępczą), w celu doznania emocjonalnej ulgi, a nie przeciwstawienia się problemowi. Takie tajemnice są bardzo trudne do udźwignięcia i nie powinny być zatajane przez osobę, która się o nich dowiedziała. Przekazując sygnał rodzicom lub innym zaufanym dorosłym, może ustrzec przyjaciela przed popełnieniem głupiego, złego, często nieodwracalnego w skutkach czynu lub pomóc mu wybrnąć z niebezpiecznej dla niego sytuacji.

Cd. dyskusji:

- Jak rodziła się przyjaźń między Jackiem i Radkiem?
- Co zakłóciło budzącą się relację?
- Dlaczego Radek nie stanął po stronie Jacka?
- Jak się zrehabilitował?
- Jakie cechy idealnego przyjaciela z planszy miał Radek, a jakie Jacek?
- W czym pomogła przyjaźń każdemu z chłopców?

ĆWICZENIE:

Prawda czy fałsz ?

Posłuchajcie uważnie i powiedzcie, czy się zgadzacie z poniższymi zdaniem, tak czy nie.

Prawdziwy przyjaciel to ktoś, kto nas pociesza, gdy się martwimy.

Prawdziwy przyjaciel to ktoś, kto się z nas naśmiewa.

Prawdziwy przyjaciel to ktoś, kto pożyczy nam swoją ulubioną zabawkę/książkę.

Prawdziwy przyjaciel to ktoś, kto jest dla nas niemiły.

Prawdziwy przyjaciel musi mieć tyle samo lat co ty.

Przyjaciel ma rady na każde zmartwienie.

Przyjaciel dotrzymuje słowa.

Prawdziwy przyjaciel to ten, który odrabia za nas lekcje.

Prawdziwy przyjaciel obgaduje nas z innymi.

Prawdziwy przyjaciel ma dla nas czas.

ĆWICZENIE:

Kłębek przyjaźni

Nauczyciel wręcza kłębek wybranej osobie, mówiąc jej dobre słowa, np. „cenię w tobie poczucie humoru”. Potem każdy każdemu podaje kłębek, mówiąc wspierające słowo. W ten sposób utworzy się pajęczyna przyjaźni klasowej.

ĆWICZENIE:

Cichy przyjaciel

Nauczyciel przygotowuje karteczki z imionami i nazwiskami uczniów. Na lekcji prosi uczniów o wylosowanie jednej karteczki z imieniem kolegi czy koleżanki z klasy. Przez tydzień każda osoba stanie się cichym przyjacielem tej drugiej osoby. Warto omówić zasady gry i zaznaczyć, że wcale nie chodzi tutaj o kupowanie prezentów. Liczy się drobny gest i chęć sprawienia kolegom przyjemności poprzez np. spędzenie razem przerwy, pomoc czy dobre słowo. Po tygodniu uczniowie zgadują, kto był ich cichym przyjacielem.

Pytania końcowe

Co wyniosłeś z zajęć? Co było dla ciebie ważne, nowe, zaskakujące?

Poprośmy uczniów, by przygotowali na kolorowych kartkach sentencje, złote myśli, przysłowia na temat przyjaźni i zawieśmy je na ścianach klasy.

